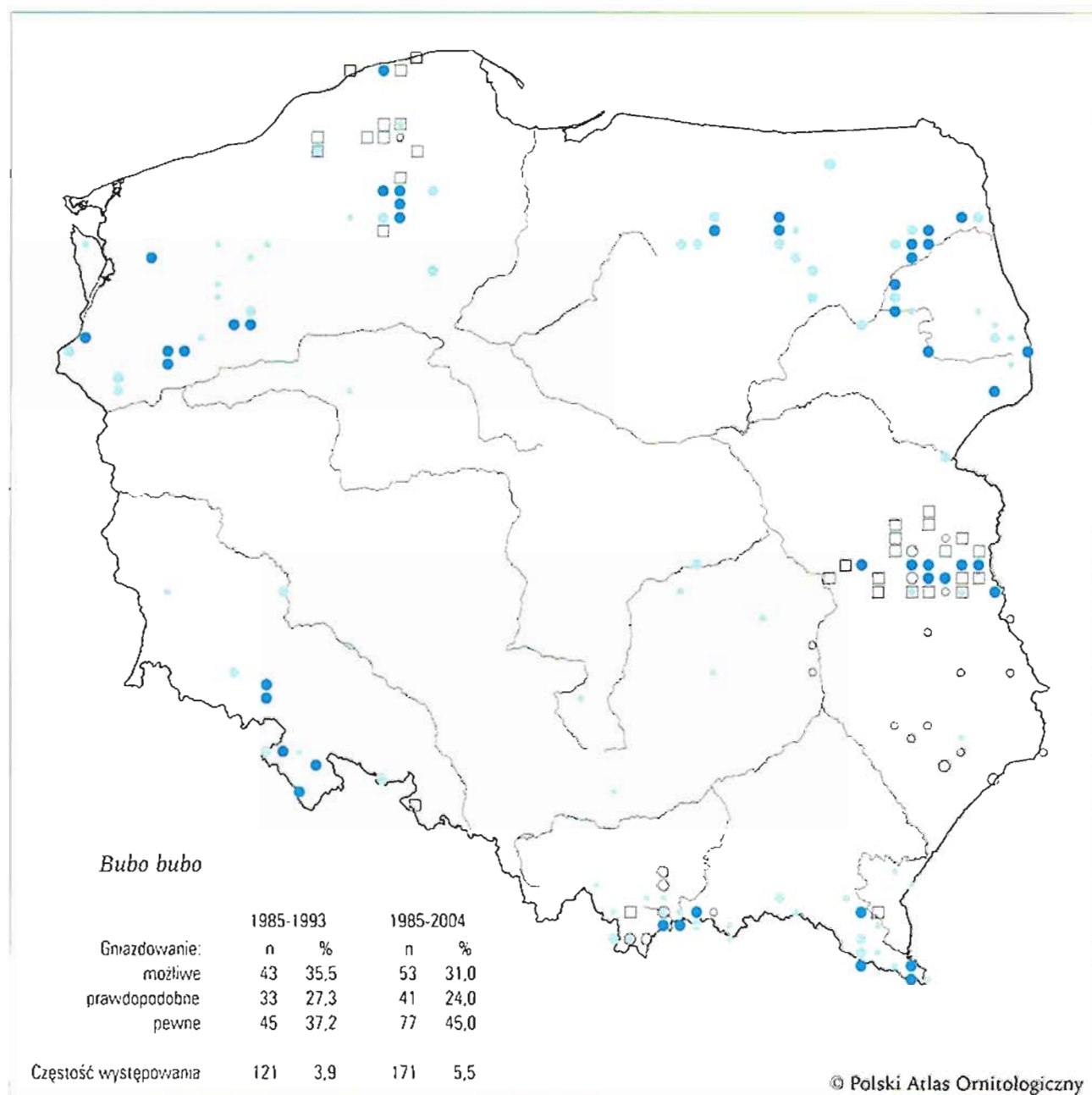

Puchacz

Bubo bubo

Występujący lokalnie, skrajnie nieliczny.

Puchacz występuje w całej Europie, poza Islandią, Wyspami Brytyjskimi, północno-zachodnią Francją i wyspami Morza Śródziemnego (Hagemeyer i Blair 1997).

W Polsce gatunek zasiedla obszary górskie i nizinne o zróżnicowanej strukturze siedliskowej. W górach terytorium obejmuje prześwietlone stare lasy i tereny otwarte, stanowiące ulubione miejsce polowań tych ptaków. W centrum górskiego rewiru puchacza znajduje się najczęściej ściana skalna z gniazdem. Na nizinach sowa ta preferuje drzewostany olchowe, łęgowe, a rzadziej bory i buczyny. Lęgi zakłada często w gniazdach ptaków szponiastych, bociana czarnego, kruką, na ambonach myśliwskich i w paśnikach. Gniazduje w pobliżu dużych zbiorników wodnych, rozległych łąk i torfowisk – gwarantujących obfitość pokarmu. Uboższe w pokarm, duże i zwarte kompleksy leśne zasiedla rzadziej, a żerowanie w środku lasu jest dla tych ptaków mniej efektywne niż na terenach otwartych. Lokalnie, np. w dolinie Wieprza, puchacze zasiedlają niewielkie lasy w pobliżu osiedli ludzkich. Wyjątkowo gnieźdzą się poza lasami – na łąkach i w zakrzewieniach. Nierzadko gniazda spotyka się na ziemi – w olsach na kępach, pod wykrotami, czasami bez żadnej osłony (Pugacewicz 1995d, Z. Jaszcz – mat. niepubl.).

Występuje w niemal wszystkich regionach Polski. W Tatrach gniazduje w strefie regli na wysokości 900–1200 m n.p.m. (Profus 1992b), a w Górach Stołowych pomiędzy 600 a 850 m (Mikusek i Dyrzc 2003). Najliczniej zasiedla rozległe kompleksy leśne północnej i wschodniej Polski oraz góry.

Po trwającym dziesięć lat tępieniu i niepokojeniu na łęgowskich puchacz w pierwszej połowie XX w. stał się w Polsce gatunkiem zagrożonym wyginięciem. Później stan ten być może poprawił się i w połowie lat 1980. populację krajową oszacowano na 150–160 par (Tomiałojć 1990, Profus 1992b). Wyraźny trend wzrostowy wykazano w latach 1990. Do poprawy stanu liczebnej populacji zdecydowanie przyczyniły się intensywne działania ochroniarskie, a w górach, być może, również imigracja ptaków z bardziej licznych populacji zasiedlających Czechy i Słowację (A. Dyrzc w: Dyrzc i in. 1991). Wydaje się

prawdopodobne, że liczniejsze ostatnio notowania puchaczy są po części wynikiem intensyfikacji badań terenowych ukierunkowanych na wykrywanie tego gatunku.

Stan liczebny puchacza w kraju ocenia się na 250–270 par (Profus 2001a). Na Śląsku wykryto ostatnio 30–35 par i stanowisk o nieudokumentowanych łęgach, ok. 25 z nich zlokalizowano na Przedgórzu Sudeckim i w Sudetach (A. Dyrzc w: Dyrzc i in. 1991, Mikusek 1996, Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Od dziesięcioleci stałym miejscem występowania puchacza w obszarze sudeckim są Góry Stołowe, w których odnotowano 6–10 par (Mikusek 1996). Stanowiska dwóch par zlokalizowano ostatnio na Opolszczyźnie: w Górach Opawskich (Hebda 1997) i k. Głubczyc, gdzie w 1998 r. stwierdzono lęg (A. Nowak – mat. niepubl.). W Karpatach jego liczebność szacuje się na ok. 40 par, z tego ok. 10 występuje w Bieszczadach (Profus 1992b, Ćwikowski 1996), 6–8 w Gorcach (J. Loch, A. Felger, T. Oleś – mat. niepubl.), 4–5 w Pieninach (B. Kozik, T. Oleś – mat. niepubl.), a w Tatrach 6–7 par (Profus 1992b, W. Cichocki, F. Zięba – mat. niepubl.). Populacja pomorska liczy 40–45 par, z tego 5–6 gniazd i rewirów stwierdzono w Zaborskim PK (Przybysz 1993), 4–6 par w Drawieńskim PN, 5 par wokół j. Łebsko (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Na Mazurach gnieździ się 30–35 par (M. Szymkiewicz – mat. niepubl.). Dobrze rozpoznana populacja na Nizinie Północnopodlaskiej liczy 35–40 par. W najobficiej zasiedlonym subregionie – Kotlinie Biebrzańskiej – gniazduje ok. 25–30 par (Pugacewicz 1995d, Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Na Lubelszczyźnie gniazduje ok. 60 par, większość w północnej części regionu (T. Buczek, Z. Jaszcz, J. Wójciak w: Wójciak i in. 2005).

Na Nizinie Północnopodlaskiej osiągał zagęszczenie 0,2 p/100 km², w tym w Kotlinie Biebrzańskiej 1,7–2,4 p/100 km² (Pugacewicz 1995d). W środkowej części Polesia Lubelskiego gnieździło się przeciętnie 1,3 p/100 km², lecz lokalnie, w Lasach Parczewskich, gatunek do niedawna osiągał najwyższe zagęszczenie w kraju – 12,5 p/100 km² (Z. Jaszcz, T. Buczek – mat. niepubl.). W Górach Stołowych zagęszczenie wynosiło 8–11 p/100 km² (Mikusek 1996).

Janusz Wójciak, Romuald Mikusek, Piotr Profus